

רשות שוק ההון
ביטוח וחיסכון

נתונים כמותיים
ל-2016

פרק ב

2017 י ל י

ביטוח כללי

1.1 מבוא

ענפי ביטוח כללי כוללים את כל ענפי הביטוח שאינם ביטוח חיים או ביטוח בריאות, ומתרכזים בשני תחומים עיקריים:

- ביטוחי חבויות - רכב חובה, אחריות מקצועית, צד ג', אחריות מעבידים ואחריות המוצר;
- ביטוחי רכוש - רכב רכוש, אובדן רכוש, מקיף דירות, מקיף בתי עסק, ביטוח הנדסי וכד'

בשנת 2016 פעלו בתחום הביטוח הכללי בישראל 16¹ חברות ב-15 ענפים. סך דמי הביטוח שגבו החברות הסתכמו ב-21.4 מיליארד ש"ח, 8.3% יותר מהגבייה בשנת 2015.

1.2 דמי ביטוח

לוח ב-1 מפרט את דמי הביטוח ברוטו בענפי הביטוח הכללי בשנים 2014-2016, את שיעור השינוי בכל אחד מן הענפים ואת חלקם היחסי של דמי הביטוח בכל ענף מכלל דמי הביטוח בענפי ביטוח כללי.

לוח ב-1 | סך דמי הביטוח ברוטו, לפי ענפי ביטוח כללי, 2014-2016 (במיליוני ש"ח, באחוזים)

התפלגות לפי ענפים			שינוי בדמי הביטוח			2016	2015	2014	
2016	2015	2014	/2016 2015	/2015 2014	/2014 2013				
14.2%	3.9%	6.5%	37.8%	35.8%	34.8%	8,088	7,082	6,819	רכב רכוש
5.8%	-2.0%	3.3%	23.2%	23.7%	24.4%	4,966	4,693	4,788	רכב חובה
4.9%	-4.7%	0.0%	9.7%	10.0%	10.6%	2,082	1,985	2,082	אובדן רכוש+מקיף בתי עסק
2.0%	-0.8%	4.0%	7.7%	8.2%	8.3%	1,653	1,620	1,632	מקיף דירות
3.8%	1.7%	3.8%	5.5%	5.7%	5.7%	1,172	1,128	1,109	אחריות מקצועית
4.7%	4.0%	8.3%	4.5%	4.6%	4.5%	953	910	875	צד ג'
18.0%	5.3%	6.1%	3.3%	3.0%	2.9%	700	593	563	סיכונים אחרים
2.1%	1.1%	8.6%	2.4%	2.5%	2.5%	509	499	493	אחריות מעבידים
-2.3%	-0.4%	3.5%	1.9%	2.1%	2.1%	403	412	414	ביטוח הנדסי
1.6%	2.6%	7.6%	1.2%	1.2%	1.2%	250	246	240	אחריות המוצר
7.2%	-2.4%	-1.8%	1.1%	1.1%	1.2%	238	222	227	בנקים למשכנתאות
1.3%	0.8%	1.8%	0.8%	0.9%	0.9%	176	174	172	מטענים בהובלה
4.4%	3.3%	4.4%	0.6%	0.7%	0.7%	138	132	127	ביטוח אשראי
-1.3%	0.0%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	38	39	39	כלי טיס וכלי שיט
10.0%	54.5%	-9.9%	0.2%	0.2%	0.1%	34	31	20	ענפי עודף אחרים
8.3%	0.8%	4.5%	100.0%	100.0%	100.0%	21,397	19,764	19,602	סה"כ

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

1 מנורה מבטחים החזקות בע"מ מחזיקה בבעלות מלאה במנורה חברה לביטוח בע"מ ובשומרה חברה לביטוח בע"מ. עם זאת, בדוח זה שתי החברות מוצגות בנפרד. בשנת 2015 נגרעה חברת אליה ממניין החברות, ומספר חברות הביטוח ירד אפוא ל-16.

בשנת 2016 המשיכה מגמת העלייה בדמי הביטוח בענף רכב רכוש. ניתן להסביר את שיעור השינוי בשל הייקור בתעריפי ביטוח צד ג', בעובדה שבשנת 2016 הוקדמו פרמיות של קולקטיב עובדי מדינה עבור שנת 2017 ובשל העלייה במצבת כלי הרכב המבוטחים בשנת 2016. כמו כן ניתן לראות כי חלה עלייה בדמי הביטוח בענף רכב חובה ביחס לשנת 2015 וזאת למרות ההוזלה שחלה בתעריפים במהלך שנת 2016. כאשר גם את עליה זו ניתן ליחס להקדמת הפרמיות של קולקטיב עובדי המדינה והגידול במצבת הרכבים בשנת 2016 וכן ניתן לראות כי מגמת הירידה בסך דמי הביטוח בענף נבקים למשכנתאות התהפכה ולאחר מספר שנים של ירידה בסך דמי הביטוח בתחום זה, השנה חלה עליה בסך דמי הביטוח בענף זה אשר נובעת מגידול משמעותי בשיעור של 30% במספר הדירות המבוטחות בענף זה והגידול במספר ההלוואות לדיור. עליה זו מותנה על ידי פיקוח מוגבר על תעריפי הביטוח בענף זה, והמתווה ההדרגתי להפחתת דמי העמילות הנגבים בענף, שנקבע בשנת 2011.

לוח ב-2 | סך דמי הביטוח ברוטו כביטוח כללי, לפי קבוצות וחברות ביטוח, 2016-2013 (במיליוני ש"ח, באחוזים)

נתח שוק				שיעור השינוי בדמי הביטוח			דמי הביטוח ברוטו				
2016	2015	2014	2013	/2016 2015	/2015 2014	/2014 2013	2016	2015	2014	2013	
14.3%	15.0%	15.6%	16.1%	3.1%	-2.7%	1.2%	3,067	2,974	3,057	3,019	הראל
11.6%	11.9%	11.9%	12.0%	5.9%	0.9%	3.4%	2,488	2,350	2,330	2,253	הפניקס
10.3%	11.6%	13.6%	14.5%	-3.5%	-14.2%	-1.9%	2,204	2,284	2,663	2,716	כלל
11.0%	11.3%	11%	10.9%	5.5%	1.9%	7.3%	2,360	2,237	2,195	2,045	מנורה
11.4%	10.3%	10.0%	10.7%	19.3%	3.5%	-2.1%	2,431	2,038	1,969	2,011	מגדל
9.3%	8.6%	8.6%	7.7%	17.2%	1.5%	16.5%	1,994	1,702	1,676	1,439	איילון
7.8%	7.2%	6.4%	6.0%	18.2%	12.9%	12.4%	1,678	1,419	1,257	1,118	ביטוח ישיר
5.1%	5.4%	5.2%	5.0%	3.0%	3.0%	8.6%	1,091	1,059	1,028	947	הכשרה
4.7%	4.7%	5%	4.1%	6.9%	5.7%	14.2%	997	933	883	773	שומרה
3.3%	3.4%	3.2%	3.1%	4.0%	7.2%	8.0%	701	674	629	583	AIG
3.2%	3.0%	2.1%	1.9%	13.7%	41.6%	20.5%	675	594	419	348	ש. שלמה
2.5%	2.5%	2.4%	2.4%	9.1%	2.8%	7.5%	534	489	476	443	ביטוח חקלאי
2.5%	2.4%	2%	2.7%	15.1%	-2.8%	-4.3%	538	468	481	503	שירביט
1.9%	1.7%	1.6%	1.5%	22.9%	2.2%	13.1%	404	329	321	284	קן נזקי טבע
0.6%	0.6%	0.6%	0.7%	-3.3%	3.8%	-15.0%	118	122	118	139	ב.ס.ס.ח.
0.3%	0.3%	0.2%	0.2%	28.6%	28.5%	23.9%	71	55	43	35	אשרא
0.2%	0.2%	-	0.6%	7.4%	-4.3%	-60.6%	44	41	43	108	קרנית
0.1%	0.1%	0.2%	0.1%	-19.0%	-32.3%	55.0%	20	25	37	24	ענבל
-	-	-	-	-	-100.0%	-107.5%	-	-	1	-9	אליהו
-0.1%	-0.1%	-0.1%	-0.1%	-39.8%	22.6%	36.3%	-18	-29	-24	-17	עזר
100%	100%	100%	100%	8.3%	0.8%	4.5%	21,397	19,764	19,602	18,760	סה"כ

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

חברת אליהו אינה מחדשת פוליסות בתחום הביטוח הכללי, ומשנת 2015 אין לה הכנסות. חברת עזר (EMI) צמצמה את פעילותה, והיא מתמקדת במתן מענה לפוליסות קיימות, טיפול ביתרות וסילוקים מוקדמים של משכנתאות.

1.3 מדדי ריכוזיות ונתח שוק

הריכוזיות בענף מצביעה על רמת התחרות בו: ריכוזיות גבוהה מצביעה בדרך כלל על תחרות מועטה. לוח ב-3 מציג שלושה מדדי ריכוזיות לשנת 2016 בענפי ביטוח מרכזיים בהשוואה לשנים הקודמות ולשנת 2000:

1. מדד הרפינדל-הירשמן (HHI) - סכום ריבועי נתח השוק של קבוצות הביטוח או חברות הביטוח בענף. נתח השוק של כל קבוצה או חברה מחושב כחס שבין דמי הביטוח ברוטו שגבתה החברה לבין סך דמי הביטוח בענף. כל המדדים נעים בין 0 ל-1. יחס של 1 מבטא ריכוזיות מקסימלית - בענף פועלת חברה אחת בלבד.
2. מדד יחס הריכוזיות CR3 (concentration ratio) - סכום נתחי השוק של שלוש הקבוצות או חברות הביטוח הגדולות בענף.
3. מדד יחס הריכוזיות CR5 (concentration ratio) - סכום נתחי השוק של חמש הקבוצות או חברות הביטוח הגדולות בענף.

לוח ב-3 | מדדי ריכוזיות בביטוח כללי, לפי ענפי ביטוח, 2016-2014

CR5				CR3				הרפינדל-הירשמן				
2016	2015	2014	2000	2016	2015	2014	2000	2016	2015	2014	2000	
50%	51%	52%	60%	31%	31%	33%	49%	0.09	0.09	0.09	0.29	רכב חובה
58%	58%	61%	49%	38%	37%	39%	35%	0.10	0.09	0.10	0.16	רכב רכוש
65%	67%	71%	63%	41%	43%	45%	47%	0.11	0.11	0.11	0.25	מקיף דירות
74%	75%	79%	62%	50%	48%	53%	46%	0.14	0.13	0.14	0.22	אחריות מעבידים
77%	76%	80%	62%	55%	54%	56%	47%	0.15	0.14	0.15	0.22	אובדן רכוש+מקיף בתי עסק
70%	70%	79%	81%	45%	44%	53%	68%	0.12	0.12	0.15	0.58	ביטוח הנדסי
78%	79%	79%	62%	57%	57%	57%	47%	0.17	0.17	0.17	0.22	ענפי אחריות אחרים
93%	93%	93%	-	72%	73%	75%	-	0.21	0.20	0.21	-	בנקים למשכנתאות
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	95%	0.52	0.52	0.52	0.63	ביטוח אשראי
59%	60%	64%	43%	37%	38%	42%	31%	0.09	0.09	0.10	0.12	סה"כ

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

בענף ביטוח אשראי פועלות שתי חברות ביטוח (כלל ו.ב.ס.ח.). לפיכך, מדד יחס הריכוזיות CR3 ו-CR5 עומד על 100% בענף זה. בענף בנקים ומשכנתאות פועלות שמונה חברות ביטוח כאשר שלוש מתוכן אינן משמעותיות כפי שניתן לראות ממדדי יחס הריכוזיות אשר מראים כי שלוש החברות המשמעותיות בענף מהוות 72% ממנו וחמש החברות המשמעותיות מהוות 93% מהענף.

לוח ב-4 | נתח שוק דמי הביטוח ברוטו בענפי הביטוח הכללי, לפי קבוצות וחברות ביטוח, 2016 (באחוזים)

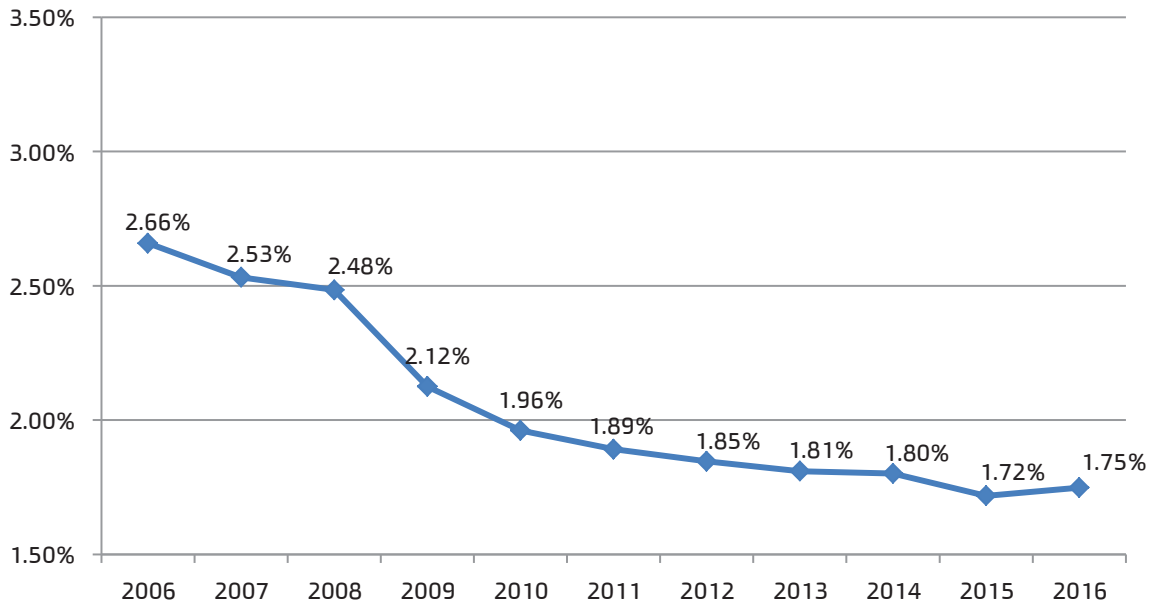
שם החברה	רכב חובה	רכב רכוש	אובדן רכוש ומקיף עסק	מקיף דירות	אחריות מעבידים	צד ג'	אחריות מקצועית	אחריות המוצר	ביטוח הנדסי	למשנתאות בנקים	כלי טיס וכלי שיט	מטענים בהובלה	ענפי עודף אחרים	ביטוח אשראי	סיכונים אחרים	סה"כ
הראל	9.9%	9.6%	26.5%	13.2%	21.7%	18.9%	43.1%	21.7%	13.6%	30.3%	7.0%	13.2%	-	-	3.5%	14.3%
כלל	8.8%	7.8%	13.5%	14.0%	12.6%	15.4%	6.5%	8.3%	16.3%	24.9%	5.7%	14.3%	8.6%	60.2%	10.6%	10.3%
מנורה	9.9%	13.2%	8.8%	11.3%	11.0%	8.5%	9.5%	9.0%	12.2%	11.4%	10.8%	16.4%	83.0%	-	2.1%	11.0%
הפניקס	9.7%	12.0%	12.4%	14.3%	14.2%	14.6%	11.0%	14.5%	11.5%	16.6%	36.6%	23.9%	3.8%	-	2.7%	11.6%
מגדל	11.2%	10.9%	15.4%	12.4%	14.3%	13.2%	7.9%	17.1%	15.0%	2.9%	6.1%	29.8%	-	-	0.9%	11.4%
איילון	9.6%	9.5%	8.7%	5.7%	11.5%	14.5%	13.1%	9.3%	13.1%	9.7%	27.1%	0.8%	-	-	1.8%	9.3%
אי.די.אי	9.4%	12.6%	0.1%	9.7%	0.2%	1.2%	0.5%	-	-	3.9%	-	-	-	-	-	7.8%
הכשרה	7.8%	4.7%	4.3%	4.6%	6.0%	6.2%	1.6%	4.0%	6.4%	-	-	-	-	-	2.3%	5.1%
ש.שלמה	7.6%	3.3%	-	2.0%	0.1%	0.1%	0.0%	-	0.0%	0.2%	-	-	-	-	-	3.2%
שומרה	6.9%	6.7%	0.9%	4.3%	1.1%	1.6%	0.0%	-	0.4%	-	-	-	-	-	0.2%	4.7%
ביטוח חקלאי	1.8%	2.0%	6.5%	0.9%	4.8%	4.2%	1.1%	10.9%	4.2%	-	-	1.6%	-	-	1.5%	2.5%
AIG	2.9%	3.9%	1.6%	6.3%	1.7%	1.4%	5.5%	4.8%	0.9%	-	-	-	4.4%	-	-	3.3%
שירביט	3.5%	3.7%	0.2%	1.5%	0.9%	0.3%	0.2%	0.5%	6.5%	-	6.8%	-	-	-	-	2.5%
קרן נזקי טבע	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57.7%	1.9%
קרנית	0.9%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2%
ב.ס.ס.ח.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39.8%	9.1%	0.6%
אשרא	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.1%	0.3%
ענבל	-	-	1.0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1%	-	-	0.1%
סה"כ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

1.4 היקף הפעילות בביטוח כללי

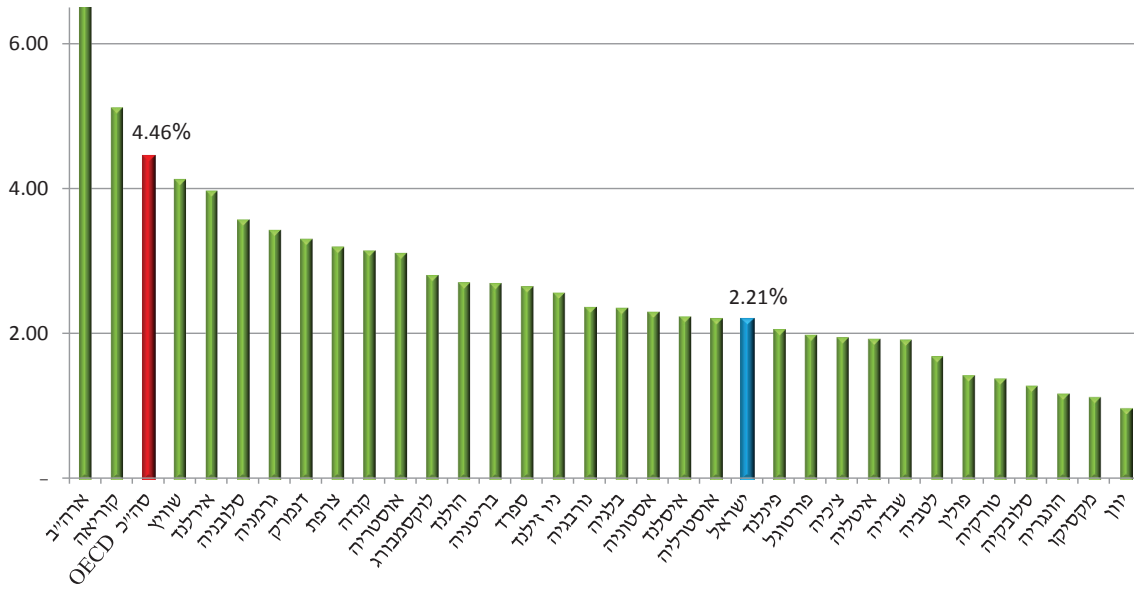
תרשים ב-1 | שיעור הפרמיות בענפי ביטוח כללי ביחס לתוצר, 2006-2016

מקור: נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

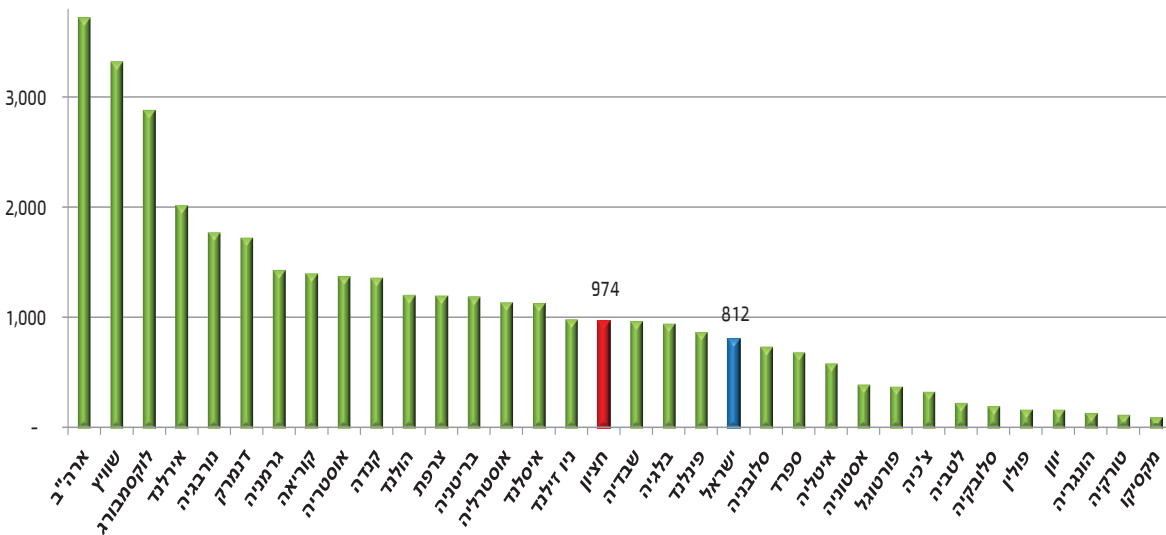

תרשים ב-2 | שיעור הפרמיה בענפי ביטוח כללי ובריאות (ללא ביטוח חיים) ביחס לתוצר בישראל ובמדינות OECD בשנת 2015³

מקור: OECD Statistics Portal ועיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

תרשים ב-3 | הפרמיה לנפש בענפי ביטוח כללי ובריאות (ללא ביטוח חיים) בישראל וב- OECD בשנת 2015, בדולרים

מקור: OECD Statistics Portal ועיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

3 בחישוב הפרמיות בביטוח בריאות לא נלקחו פרמיות בגין ביטוחי בריאות ארוכי טווח.

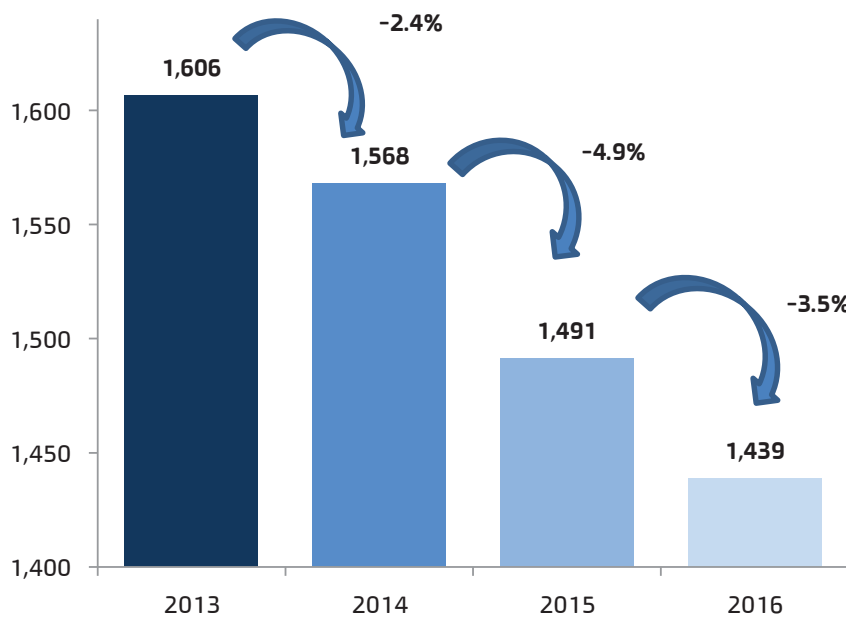
בתרשים ב-2 ובתרשים ב-3 מוצגים בהשוואה בינלאומית יחס הפרמיה לתוצר וגובה הפרמיה לנפש, בהתאמה. נתונים אלה מייצגים את מידת התפוצה של ביטוח כללי במשק במדינות ה-OECD.

תרשים ב-2, מציג את יחס הפרמיה לתוצר, בשונה מתרשים ב-1, תרשים ב-2 מציג את היחס לשנת 2015 בהשוואה למדינות ה-OECD ובחלוקה שונה בין מגזרי הפעילות⁴, מתרשים ב-2 עולה, כי סך פרמיות בכל ענפי ביטוח כללי בישראל ביחס לתמ"ג בשנת 2015 עמד על 2.21% מתוך התמ"ג, קרוב לחציון במדינות ה-OECD אשר הינו 2.37%. במקביל, גובה הפרמיה לנפש, המוצג בתרשים ב-3, עמד על 812 דולרים לנפש סכום זה נמוך מהחציון במדינות ה-OECD אשר עומד על 974 דולרים.

1.5 נתונים על ענפים נבחרים בביטוח כללי

1.5.1 חבויות

תרשים ב-4 | פרמיה ברוטו ממוצעת בענף ביטוח רכב חובה לרכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון, 2016-2013

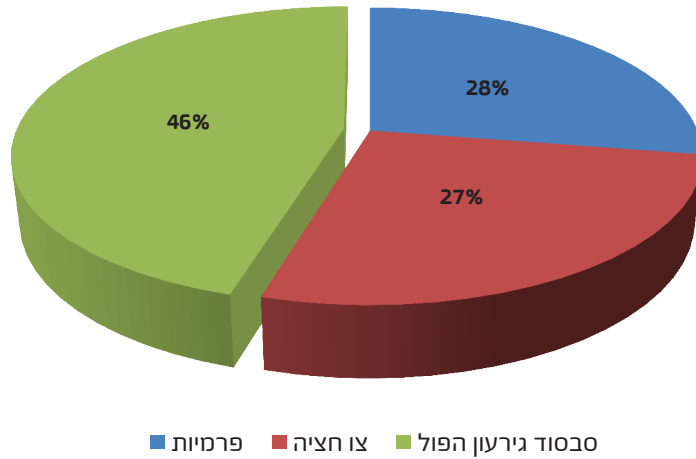
מקור: נתוני מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי בענף ביטוח רכב חובה ועיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

דמי הביטוח הממוצעים לכלי רכב פרטיים ומסחריים עד 3.5 טון ירדו בשנת 2016 בכ-3.5% (ומשנת 2013 עד 2016 נרשמה ירידה מצטברת של 10.4%). ניתן להסביר ירידה זו בצעדים שהובילו שר האוצר והממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, שהביאו להוזלת דמי הביטוח בפול בעשרות אחוזים. ומכאן להגברת התחרות בענף, שבעקבותיה הוזילו חברות הביטוח את דמי הביטוח. ירידה זו הביאה לחיסכון של כ-100 מיליון ש"ח בדמי הביטוח שמשלם הציבור לחברות הביטוח.

4 במדינות ה-OECD מסווגים כל ענפי הביטוח שאינם ביטוח חיים (non-life insurance lines) כענפי ביטוח כללי. לצורך ההשוואה, בנתונים שבתרשים ב-2 ובתרשים ב-3 סווגו ענפי ביטוח כללי בישראל בדרך הזאת.

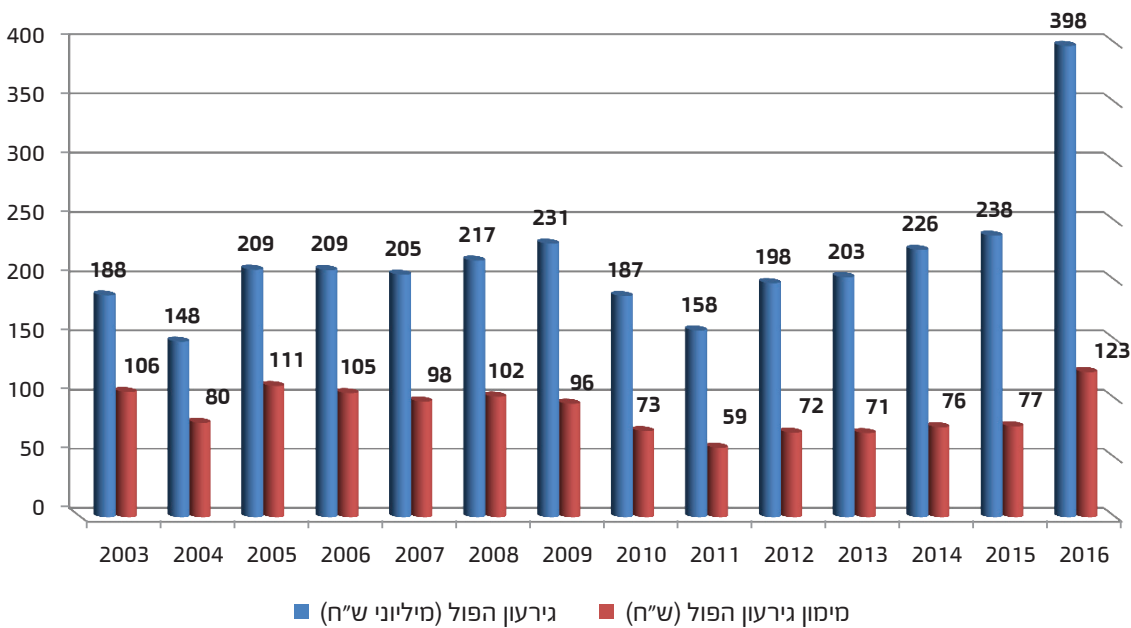

תרשים ב-5 | מקורות למימון עלות תביעות בגין תאונות האופנועים בפול בשנת 2016

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לנתוני הדוחות הכספיים לשנת 2016 של "הפול".

תרשים ב-6 | הגירעון וגובה המימון של תאונות אופנועים בפול

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לנתוני הדוח הכספי לשנת 2016 של הפול; נתוני מפעיל מאגר המידע.

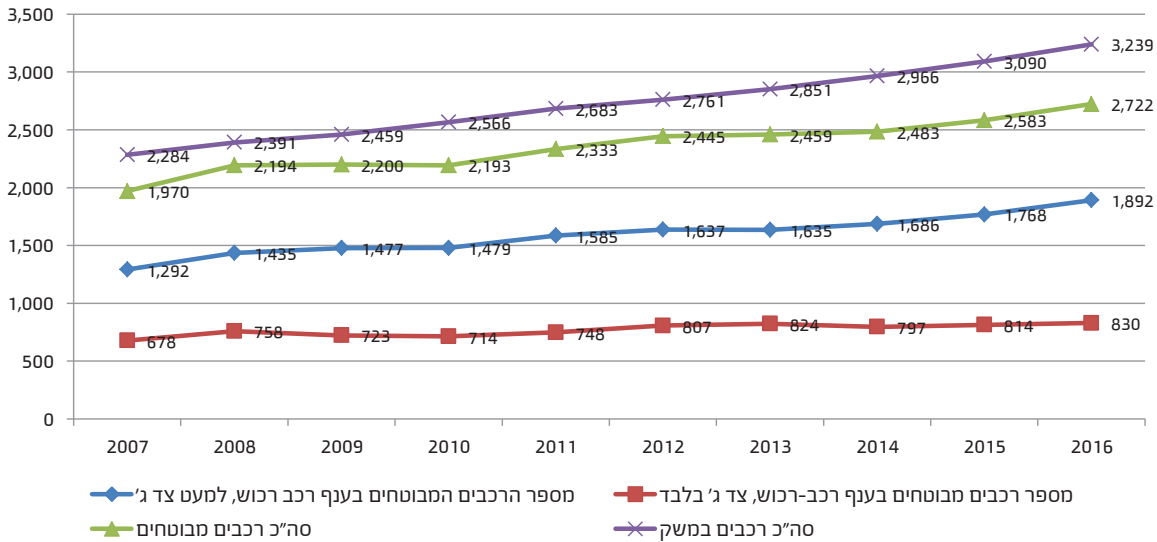
מימון גירעון הפול - הסכום שעל מבוטח שאינו במסגרת הפול לשלם בשל ההשתתפות של חברות הביטוח במימון גירעון הפול. בשנת 2016 עמד סבסוד ביטוח האופנועים בפול על ידי ציבור הנהגים בישראל על כ-398 מיליון ש"ח, ובממוצע מבוטח בביטוח חובה שילם תוספת של כ-123 ש"ח עבור מימון גירעון הפול.

1.5.2 רכוש

כלי רכב

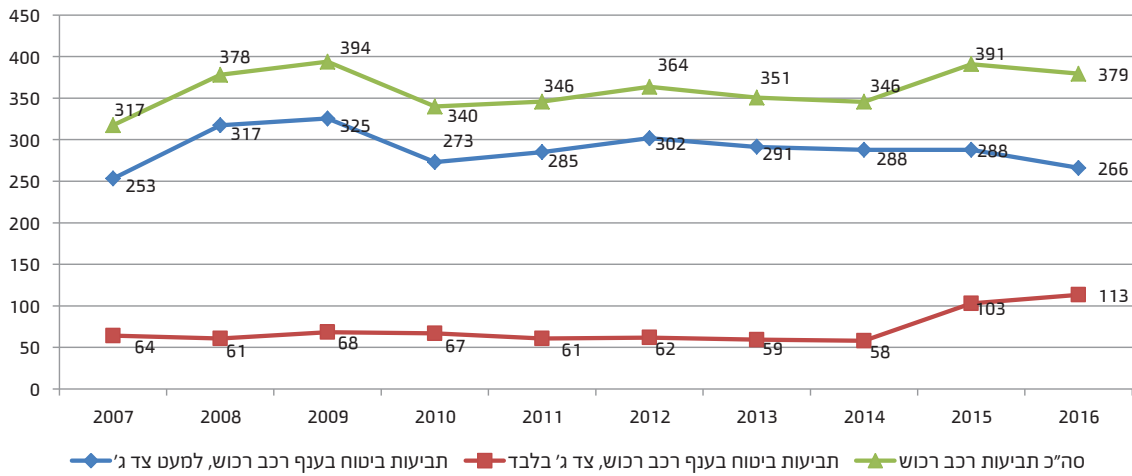
תרשים ב-7 | מספר כלי הרכב המבוטחים בענף ביטוח רכב-רכוש, 2007-2016, אלפי יח'

מקור: נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

בתרשים ב-7 ניתן לראות כי משנת 2007 עד 2016 גדלה מצבת הרכבים בישראל בכ-42%, וכי שיעור הרכבים המבוטחים יציב בשנים האחרונות. שיעור זה עמד ב-2016 על 84%.

תרשים ב-8 | מספר התביעות בענף ביטוח רכב-רכוש, 2007-2016, אלפי יח'

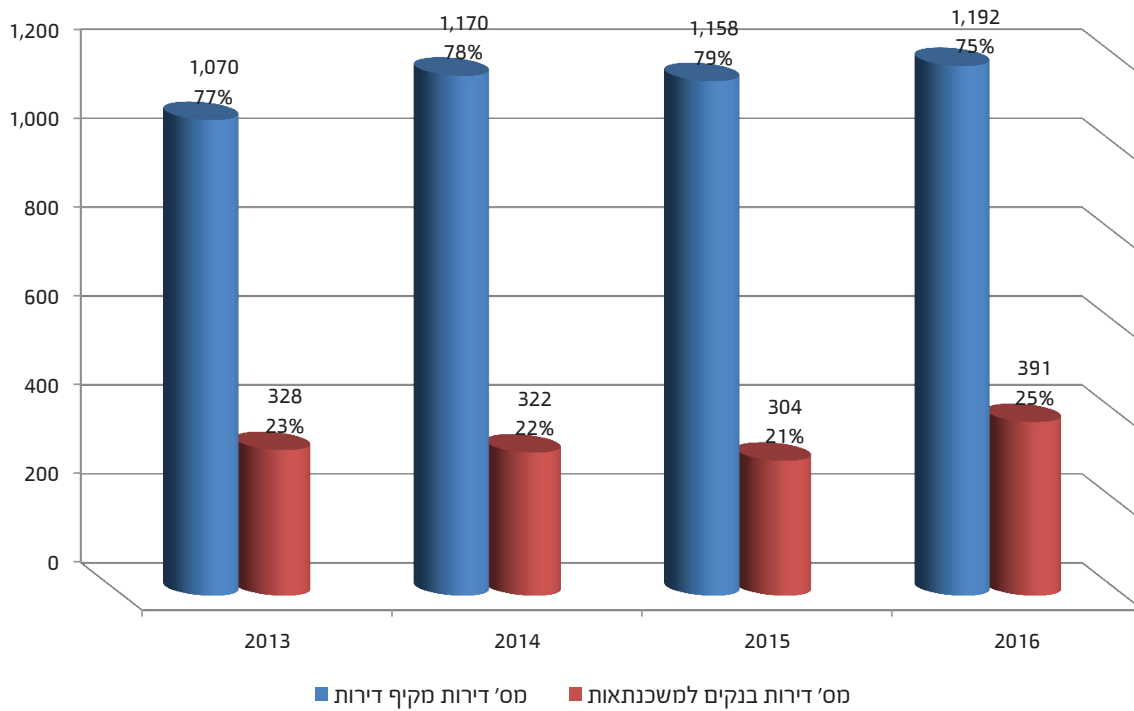

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לנתוני דיווח החברות בחוזר 8-1-2007.

דירות

תרשים ב-9 | מספר הדירות המבוטחות בביטוח מקיף-דירות ובביטוח דירות שנמכרו באמצעות סוכנויות הבנקים למשכנתאות בשנים 2013-2016 (באלפים)

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

בשנת 2016 התהפכה מגמת הירידה בשיעור המבוטחים באמצעות סוכנויות הביטוח של הבנקים. מספר המבוטחים בת-ענף זה עלה בכ-30%. הסבר אפשרי לכך הוא הפיקוח המוגבר על תעריפי הביטוח בענף זה והמתווה ההדרגתי להפחתת דמי העמלות, אשר גרמו למחירי הביטוח באמצעות הבנק להיות תחרותיים יותר.

שיעור הנזקים (Loss Ratio)

שיעור הנזקים הנו היחס בין התביעות ששולמו והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח לבין הפרמיות שהורווחו.¹⁰

לוח ב-5 | שיעור הנזקים בקרב חברות בענפי ביטוח כללי, 2016 (באחוזים)

בנקים למשכנתאות	מקיף דירות	רכב רכוש	רכב חובה	
-	50%	78%	113%	AIG
47%	54%	81%	108%	א.ד.י. אי
66%	41%	88%	95%	איילון
-	53%	76%	84%	ביטוח חקלאי
47%	54%	81%	108%	א.ד.י. אי
-	63%	81%	111%	הכשרה
56%	61%	72%	97%	הפניקס
61%	58%	75%	106%	הראל ביטוח
63%	65%	70%	81%	כלל
80%	61%	87%	111%	מגדל
55%	58%	79%	119%	מנורה ביטוח
-	50%	77%	105%	שומרה
-	57%	90%	91%	שירביט
33%	52%	81%	111%	ש. שלמה
60%	58%	79%	104%	סך הכול ביטוח (ממוצע ענפי)

מקור: עיבודי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

לוח ב-6 | התפתחות שיעור הנזקים בשנים 2010-2015, ממוצע ענפי (באחוזים)

2016	2015 ¹⁰	2014	2013	2012	2011	2010	
104%	67%	78%	79%	78%	86%	97%	רכב חובה
79%	79%	72%	74%	78%	80%	75%	רכב רכוש
58%	63%	40%	52% ¹¹	45%	44%	46%	מקיף דירות
60%	70%	65%	62%	61%	52%	49%	בנקים למשכנתאות

מקור: עיבודי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

10 אם חברת ביטוח משלמת 60 ש"ח לתביעות מתוך כל 100 ש"ח שהרוויחה מהפרמיות ששילמו לה (ואין תביעות נוספות שנרשמו במהלך השנה), יחס התביעות שלה יהיה 60%. יחס זה עשוי לשקף את איכות החיתום בשנה הנמדדת.

10 החל משנת 2015 נערך שינוי בשיטת החישוב של שיעור הנזקים בענפי מקיף דירות ובנקים למשכנתאות לצורך ההצגה בדוח זה.

11 את הגידול בשיעור הנזקים בענף מקיף דירות בשנת 2013 ניתן לייחס למספר אירועי מזג אוויר ונזקי טבע שאירעו באותה שנה (כגון אירוע בת חפר).

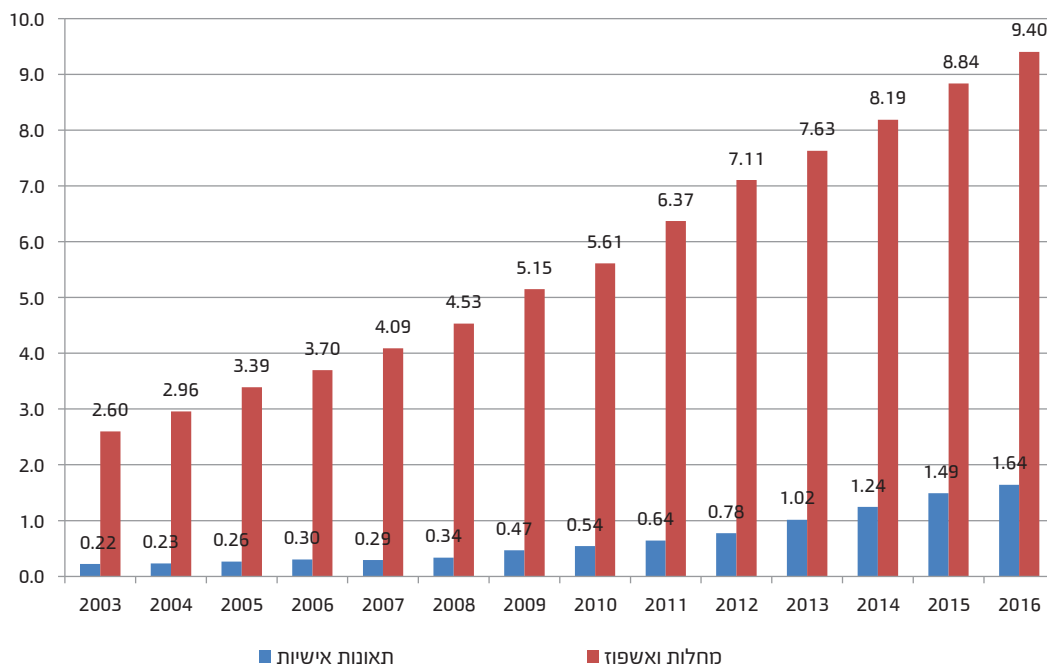
2. ביטוח בריאות

השירותים הניתנים באמצעות קופות החולים מפוקחים על-ידי הרשות לפיקוח ובקרה על קופות חולים ושב"ן במשרד הבריאות, ואילו ביטוחי הבריאות שמציעות חברות ביטוח מפוקחים על-ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

2.1 נתונים עיקריים בביטוח בריאות

ביטוח בריאות כולל שני ענפים: ענף מחלות ואשפוז, שבו מתרכזת מרבית פעילות חברות הביטוח בתחום הבריאות, וענף תאונות אישיות. ענף מחלות ואשפוז כולל את תתי-הענפים הבאים: ביטוח הוצאות רפואיות (דוגמת ניתוחים, תרופות והשתלות), ביטוח סיעודי, ביטוח מחלות קשות, ביטוחי שיניים, ביטוחי נכות, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח בריאות לעובדים זרים.

תרשים ב-10 | סך דמי הביטוח ברוטו בביטוח בריאות בשנים 2003-2016 (במיליארדי ש"ח)¹²

מקור: עיבוד רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

¹² נתוני פרק זה אינם כוללים ביטוחי אובדן כושר עבודה, המדווחים כחלק מביטוחי חיים. ראו פרק החיסכון הפנסיוני.

לוח ב-7 | דמי ביטוח ברוטו בענף מחלות ואשפוז בחלוקה לביטוח פרט ולביטוח קבוצתי, לפי תתי-ענפים, 2007 לעומת 2016 (במיליוני ש"ח)¹³

נתח שוק של תת-הענף לשנת 2016 (באחוזים)	סך הכל			קבוצתי			פרט			
	שיעור שינוי	2016	2007	שיעור שינוי	2016	2007	שיעור שינוי	2016	2007	
36%	123%	3,359	1,504	112%	1,168	552	130%	2,191	951	הוצאות רפואיות
38%	223%	3,552	1,101	242%	2,204	645	195%	1,348	456	סיעודי
9%	107%	843	407	121%	63	28	106%	780	378	מחלות קשות
5%	24%	507	410	30%	507	389	-100%	0.00	22	שיניים
6%	83%	594	325	5353%	129	2	44%	464	323	נסיעות לחו"ל
2%	7%	199	187	-57%	10	23	4%	169	163	נכויות
3%	144%	296	121	-6%	12	13	162%	284	108	עובדים זרים
1%	49%	55	37	186%	23	8	11%	32	29	אחר
100%	130%	9,405	4,091	148%	4,136	1,660	117%	5,269	2,430	סה"כ מחלות ואשפוז

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

לוח ב-8 | נתונים בביטוח בריאות בחלוקה לביטוח פרט ולביטוח קבוצתי, לפי ענפים ותתי-ענפים, 2016 (במיליוני ש"ח)

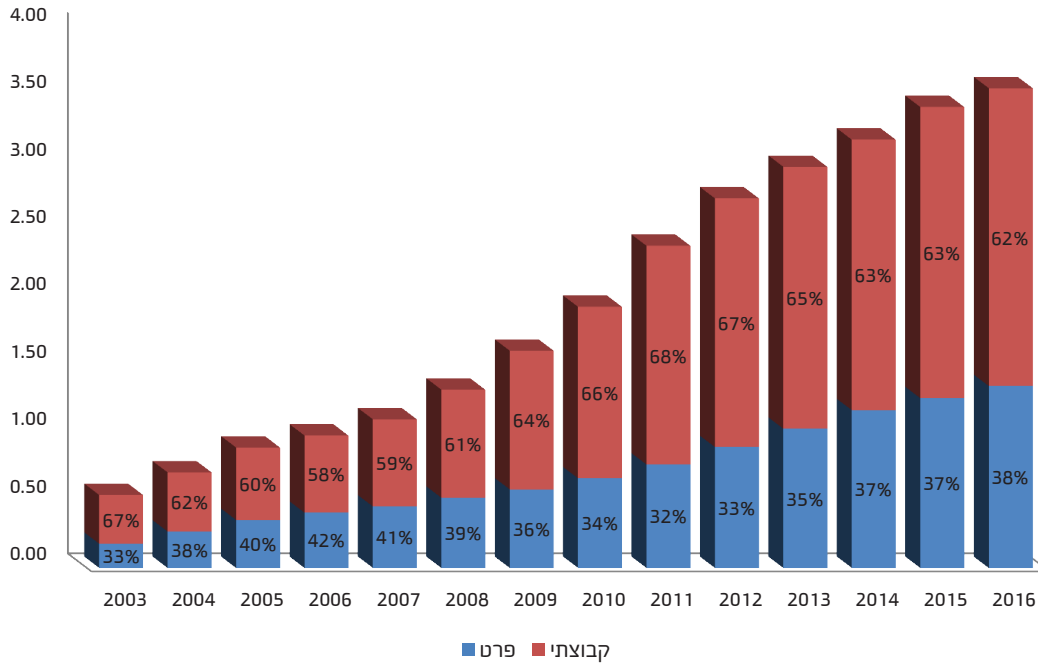
שינוי בעתודות	עמלות ישירות		תביעות ביטוח משנה***		דמי ביטוח בביטוח משנה		שיעור החזר** (Loss ratio)		תביעות ברוטו*		דמי ביטוח			
	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי		
-17	253	83	559	60	200	40	298	96%	42%	1,125	925	1,168	2,191	הוצאות רפואיות
465	637	74	248	183	82	202	133	לא רלוונטי		1,708	413	2,204	1,348	סיעודי
-1	10	3	199	-	106	1	155	64%	37%	40	287	63	780	מחלות קשות
-16	-	10	-	-	-	-	-	81%	-	409	-	507	-	שיניים
-	-	32	173	1	49	3	54	46%	48%	60	225	129	464	נסיעות לחו"ל
-	-16	0.4	29	-	29	-	12	117%	111%	35	189	30	169	נכויות
-	-	2	67	-	-	-	-	67%	66%	8	187	12	284	עובדים זרים
-	-22	4	1	-	-	-	-	לא רלוונטי		16	48	23	32	אחר
431	862	208	1,275	250	466	258	652	88%	47%	3,402	2,273	4,136	5,269	סה"כ מחלות ואשפוז
7	27	19	369	89	49	136	56	140%	44%	318	623	227	1,415	תאונות אישיות
438	889	227	1,644	339	515	394	707	93%	46%	3,721	2,896	4,363	6,684	סה"כ בריאות

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

13 ב-2007 אין מידע לגבי תאונות אישיות בחלוקה לפרט ולקבוצתי, ולכן אין אפשרות לערוך השוואה לתת-ענף זה.

תרשים ב-13 | סך דמי הביטוח ברוטו בתת-הענף סיעודי בחלוקה לביטוח פרט ולביטוח קבוצתי, 2003-2016 (במיליארדי ש"ח)

מקור: עיבודי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

בשנת 2016 סך דמי הביטוח בתת-הענף סיעודי: פרט - 1.34 מיליארד ש"ח; קבוצתי - 2.20 מיליארד ש"ח.

מספרן של הפוליסות לביטוח סיעודי בסוף 2016 עמד על כ-5.69 מיליון, מתוכם כ-690 אלף בביטוח סיעודי פרט וכ-5 מיליון בביטוח סיעודי קבוצתי. מרבית המבוטחים בביטוח סיעודי קבוצתי, כ-4 מיליון, מבוטחים בביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות החולים.

2.1 מדדי ריכוזיות ונתח שוק

לוח ב-9 | מדדי ריכוזיות בביטוחי בריאות בחלוקה לתת-ענפים, 2016 לעומת 2003*
(לפי דמי ביטוח)

קבוצתי					פרט					2016		
CR5		CR3		הרפינדל-הירשמן		CR5		CR3			הרפינדל-הירשמן	
2016	2016	2003	2016	2003	2016	2016	2003	2016	2003		2016	2003
97%	84%	87%	0.31	0.32	96%	70%	68%	0.21	0.21	הוצאות רפואיות		
100%	93%	81%	0.67	0.24	93%	63%	71%	0.18	0.23	מחלות קשות		
100%	100%	100%	1.00	0.55	95%	86%	96%	0.33	0.42	נסיעות לחו"ל		
100%	99%	93%	0.42	0.40	98%	80%	69%	0.26	0.20	סיעודי		
100%	97%	100%	0.43	0.73	97%	70%	72%	0.20	0.22	נכויות		
98%	90%	96%	0.40	0.55	100%	100%	96%	1.00	0.32	שיניים		
100%	100%	-	1.00	-	100%	100%	95%	0.62	0.40	עובדים זרים		
99%	93%	89%	0.34	0.38	95%	71%	66%	0.22	0.20	סה"כ מחלות ואשפוז		
99%	88%	-	0.41	-	79%	58%	-	0.18	-	תאונות אישיות		

מקור: עיבודי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

* להסבר על אופן חישוב מדדי הריכוזיות ראו סעיף 1.3.

** ענף ביטוח בריאות מאופיין בריכוזיות גבוהה, בהשוואה לענף ביטוח כללי.

לוח ב-10 | נתח שוק בדמי ביטוח ברוטו בכיטוח בריאות בחלוקה לביטוח פרט ולביטוח קבוצתי, לפי תת-ענפים, 2016 (במיליוני ש"ח)

תת ענף	סה"כ לפי	הראל	כלל	הפניקס	מגדל	מנורה	AIG	איילון	ביטוח ישיר	הכשרה	שירביט	שומרה	סה"כ לפי תת ענף
הוצאות רפואיות	פרט	648	319	497	389	255	14	28	38	2	1	-	2,191
	קבוצתי	529	102	355	95	32	-	55	-	-	-	-	1,168
	נתח שוק	35%	13%	25%	14%	9%	-	2%	1%	0.1%	-	-	100%
ביטוח סיעודי	פרט	535	236	170	302	75	-	23	-	7	-	-	1,348
	קבוצתי	1,179	752	249	13	1	-	10	-	-	-	-	2,204
	נתח שוק	48%	28%	12%	9%	2%	-	1%	-	0.2%	-	-	100%
מחלות קשות	פרט	166	150	107	178	120	27	16	11	3	-	-	780
	קבוצתי	51	1	4	3	-	-	3	-	-	-	-	63
	נתח שוק	26%	18%	13%	22%	14%	3%	2%	1.4%	0.4%	-	-	100%
שיניים	פרט	277	9	156	24	26	-	15	-	-	-	-	507
	קבוצתי	277	9	156	24	26	-	15	-	-	-	-	507
	נתח שוק	55%	2%	31%	5%	5%	-	3%	-	-	-	-	100%
נסיעות לחו"ל	פרט	204	4	162	32	4	20	1	11	2	25	-	464
	קבוצתי	-	129	-	-	-	-	-	-	-	-	-	129
	נתח שוק	34%	22%	27%	5%	1%	3%	0.1%	2%	0.3%	4%	-	100%
נכויות	פרט	41	35	21	42	25	-	4	2	-	-	-	169
	קבוצתי	-	-	9	3	1	-	17	-	-	-	-	30
	נתח שוק	20%	18%	15%	23%	13%	0%	11%	1%	-	-	-	100%
עובדים זרים	פרט	219	-	-	-	35	-	29	-	-	-	-	284
	קבוצתי	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	12
	נתח שוק	74%	-	-	-	12%	0%	14%	-	-	-	-	100%
אחר	פרט	-	-	-	7	24	-	-	-	-	-	-	32
	קבוצתי	11	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	23
	נתח שוק	20%	-	22%	13%	44%	-	-	-	-	-	-	100%
סה"כ לפי חברה	פרט	3,861	1,737	1,743	1,089	599	61	212	63	14	26	-	9,405
	נתח שוק לחברה	41%	18%	19%	12%	6%	1%	2%	1%	0.1%	0.3%	-	100%
תאונות אישיות	פרט	489	162	155	136	107	171	53	122	17	1	3	1,415
	קבוצתי	29	20	33	7	-	1	136	-	-	-	-	226
	נתח שוק	32%	11%	11%	9%	7%	11%	12%	7%	1%	0.1%	0.2%	100%

מקור: עיבודי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לנתוני הדוחות השנתיים של חברות הביטוח, על בסיס דיווחי סולו של החברות.

* הראל מחזיקה בחברת דקלה, ונתוני שתי החברות מאוחדים בטבלה זו.

3. חיסכון פנסיוני

החיסכון הפנסיוני נועד לשמש מקור הכנסה עיקרי לאחר הפרישה מהעבודה. בתקופת החיסכון מושקעים הכספים ברובם בשוק ההון ומושפעים במישרין מביצועיו. קרנות הפנסיה וביטוחי החיים מכילים גם כיסוי ביטוח מפני סיכונים שונים, ובעיקר סיכונים נכות (קרי, אובדן כושר עבודה) ומוות.

בפרק זה נסקור את מבנה שוק החיסכון הפנסיוני בישראל, ונציג נתונים ומגמות בשוק זה בשנת 2016.

3.1 הנתונים העיקריים בשוק החיסכון הפנסיוני

לוח ב-11 | מספר גופי החיסכון הפנסיוני לפי קרנות/קופות

2016	2015	2014	
37	39	40	סך הכול קרנות פנסיה ¹⁵
10	10	10	קרנות פנסיה ותיקות
8	8	8	קרנות פנסיה בניהול מיוחד
9	10	11	קרנות חדשות מקיפות
9	10	10	קרנות חדשות כלליות
1	1	1	קופות גמל מרכזיות לקצבה ¹⁶
200	181	180	סך הכול קופות גמל*
70	75	76	קופות גמל רגילות ¹⁷
54	55	56	קרנות השתלמות
39	41	38	קופות מרכזיות לפיצויים
10	10	10	קופות למטרה אחרת
15	-	-	קופות גמל להשקעה
12	-	-	קופות גמל להשקעה חיסכון לכל ילד
12	13	12	סך הכול חברות ביטוח

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

הירידה במספר קרנות הפנסיה החדשות בשנה האחרונה נובע ממיזוג קרן הפנסיה "איילון פסגה" (מקיפה וכללית) לקרן הפנסיה של "מיטב דש". בענף הביטוח נגרעה השנה חברת "אלטשולר שחם חברת ביטוח בע"מ.

* בענף קופות הגמל נוספו השנה שני מוצרים חדשים: "קופת גמל להשקעה" ו"קופת גמל להשקעה חיסכון לילד". למידע נוסף אודות קופות גמל ראו סעיף 1.4.1 וסעיף 1.4.2 בפרק "פעילות רשות שוק ההון לשנת 2016".

15 לא כולל שמונה קופות להשתתפות בפנסיה תקציבית.

16 קופת הגמל המרכזית לקצבה של עובדי חברת החשמל.

17 קופות גמל רגילות - קופות גמל לתגמולים/ קופות גמל לחיסכון/ קופות גמל אישיות לפיצויים.

לוח ב-12 | סך ההפקדות ושיעור הפרמיות בביטוח חיים, בגמל ובכנסיה מתוך התמ"ג בשנים 2007-2016 (במיליארדי ש"ח ובאחוזים, בהתאמה)

2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
1,214	1,150	1,093	1,053	993	924	866	809	765	719	תוצר מקומי גולמי
33.3	34.6	30.6	27.6	24.2	21.1	19.3	18.1	18.0	16.3	סך פרמיות ביטוח חיים
31.5	26.6	23.0	21.5	20.8	20.1	19.2	18.7	19.1	20.8	סך הפקדות קופות גמל
30.9	28.3	25.0	21.6	18.7	15.8	13.2	11.1	9.4	7.5	סך הפקדות קרנות פנסיה חדשות
4.6	4.3	4.5	4.7	4.8	4.8	4.8	4.9	5.0	4.8	סך הפקדות קרנות פנסיה ותיקות

שיעור סך הפעילות של הגופים המוסדיים מהתמ"ג

2.7%	3.0%	2.8%	2.6%	2.4%	2.2%	2.2%	2.2%	2.3%	2.2%	שיעור ביטוח חיים מהתמ"ג
2.6%	2.3%	2.1%	2.0%	2.0%	2.1%	2.2%	2.3%	2.5%	2.8%	שיעור קופות הגמל מהתמ"ג
2.5%	2.4%	2.2%	2.0%	1.8%	1.7%	1.5%	1.3%	1.2%	1.0%	שיעור קרנות הפנסיה החדשות מהתמ"ג
0.4%	0.3%	0.4%	0.4%	0.4%	0.5%	0.5%	0.6%	0.6%	0.6%	שיעור קרנות הפנסיה הוותיקות מהתמ"ג
8.3%	8.1%	7.6%	7.1%	6.8%	6.6%	6.5%	6.5%	6.7%	6.8%	שיעור החיסכון הפנסיוני מהתמ"ג

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

לוח ב-13 | נתונים מרכזיים בשוק החיסכון הפנסיוני, 2015-2016 (במיליוני ש"ח ובאחוזים)

משיכות/תביעות			הפקדות/פרמיות			נכסים לסוף שנה			
שיעור השינוי 2015-2016	2016	2015	שיעור השינוי 2015-2016	2016	2015	שיעור השינוי 2015-2016	2016	2015	
9.44%	21,413	19,566	13.36%	36,974	32,617	10.89%	681,691	614,720	סך הכול קרנות פנסיה
12.61%	5,357	4,757	9.07%	30,886	28,318	13.84%	250,193	219,770	קרנות חדשות מתוך קרנות פנסיה
7.55%	10,489	9,753	-3.63%	33,339	34,594	7.02%	336,063	314,026	סך הכול ביטוח חיים
6.25%	7,891	7,427	-5.30%	28,194	29,773	9.80%	263,072	239,586	תיק משתתף ברווחים מתוך סך הכול ביטוח חיים
3.99%	1,850	1,779	2.15%	2,047	2,004	0.79%	8,067	8,004	אובדן כושר עבודה מתוך סך הכול ביטוח חיים
9.49%	20,013	18,278	18.26%	31,508	26,642	5.52%	402,811	381,752	סך הכול קופות גמל
8.35%	8,858	8,176	50.28%	9,852	6,556	2.92%	217,583	211,402	סך הכול ללא השתלמות ומטרה אחרת
10.08%	7,285	6,618	49.75%	9,761	6,518	3.89%	200,822	193,297	קופות גמל לתגמולים
0.96%	1,573	1,558	-	-	-	-7.42%	16,761	18,105	קופות מרכזיות לפיצויים
10.40%	11,130	10,081	5.62%	21,216	20,087	8.49%	183,800	169,410	קרנות השתלמות
15.81%	25	22	19.05%	45	38	0.46%	945	941	קופות גמל למטרה אחרת
-	-	-	-	486	-	-	483	-	קופות גמל להשקעה

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

הגידול בהפקדות לקופות גמל לחיסכון נובע בעיקרו מתיקון 190 לפקודת מס הכנסה, אשר מקנה הטבות מס לחיסכון בקופות גמל עבור חוסכים מבוגרים שבידם הכנסה פנויה להשקעה.

יש לציין כי תיקון 190 לפקודת מס הכנסה חוקק בשנת 2012, אבל הבנת היתרונות הגלומים בו עבור חוסכים מבוגרים החל לחלחל בעיקר בשנתיים האחרונות.

לוח ב-14 | הפקדות בקרנות הפנסיה הוותיקות בשנים 2014-2016 (במיליוני ש"ח ובאחוזים)

2016		2015		2014		שם הקרן
נתח שוק	הפקדות	נתח שוק	הפקדות	נתח שוק	הפקדות	
42.3%	1,719	42.1%	1,809	42.6%	1,938	מבטחים
18.9%	766	19.1%	820	19.1%	869	קג"מ
14.4%	584	14.2%	610	14.0%	638	מקפת
7.8%	316	7.4%	320	7.1%	325	הע"ל
5.9%	242	5.6%	241	5.5%	250	עתודות
3.6%	147	3.7%	159	3.8%	175	נתיב
2.2%	90	2.8%	121	2.8%	127	גלעד
1.1%	43	1.0%	44	1.0%	46	הדסה
0.6%	26	0.7%	29	0.7%	32	אגד
0.6%	25	0.6%	25	0.6%	26	עמית
0.5%	19	0.5%	21	0.5%	23	יוזמה
0.5%	20	0.6%	27	0.5%	22	עתידיית
0.5%	19	0.4%	19	0.4%	19	חקלאים
0.4%	15	0.4%	16	0.3%	16	בניין
0.3%	14	0.4%	15	0.4%	17	עו"ד
0.3%	12	0.3%	13	0.3%	13	דן
0.1%	5	0.1%	6	0.1%	6	סוכנות יהודית
0.1%	4	0.1%	4	0.1%	4	מגן
100%	4,065	100%	4,299	100%	4,548	סך הכול

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

קרנות הפנסיה הוותיקות נסגרו להצטרפות עמיתים חדשים ב-1995, ולכן אוכלוסיית העמיתים הפעילים בה הולכת ופוחתת עם השנים. בטבלה שלעיל ניכרת הירידה בהפקדות, הנובעת בעיקר מהירידה במספר העמיתים הפעילים בקרנות אלה.

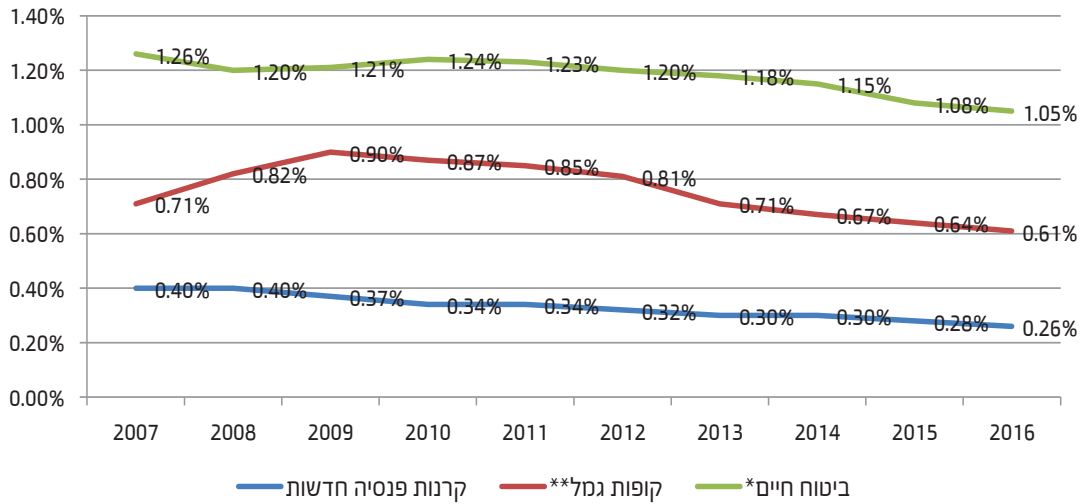
לוח ב-15 | פרמיות ביטוח חיים בתיק הכולל בשנים 2014-2016 (במיליוני ש"ח ובאחוזים)

שיעור השינוי בין השנים 2015-2016	2016		2015		2014		שם החברה
	נתח שוק	הפקדות	נתח שוק	הפקדות	נתח שוק	הפקדות	
-3%	24.8%	8,279	24.6%	8,510	27.5%	8,414	מגדל
-11%	17.9%	5,971	19.5%	6,731	17.2%	5,262	כלל
1%	18.7%	6,236	17.8%	6,173	16.5%	5,042	הפניקס
-3%	16.4%	5,468	16.4%	5,660	19.0%	5,825	הראל
-3%	11.9%	3,981	11.9%	4,118	12.1%	3,697	מנורה
31%	5.8%	1,928	4.2%	1,468	4.1%	1,258	הכשרת
2%	1.8%	607	1.7%	596	1.9%	578	אילון
9%	0.8%	256	0.7%	235	0.7%	222	ביטוח ישיר
4%	0.3%	112	-	107	-	104	AIG
-46%	1.1%	356	1.9%	655	-	160	פסגות*
-100%	0.0%	-	-	51	-	33	דיקלה
-50%	0.4%	145	0.8%	288	-	-	אלטשולר שחם
לא רלוונטי	-	1	-	-	-	-	ביטוח חקלאי
-3.6%	100%	33,339	100%	34,594	100%	30,595	סה"כ

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

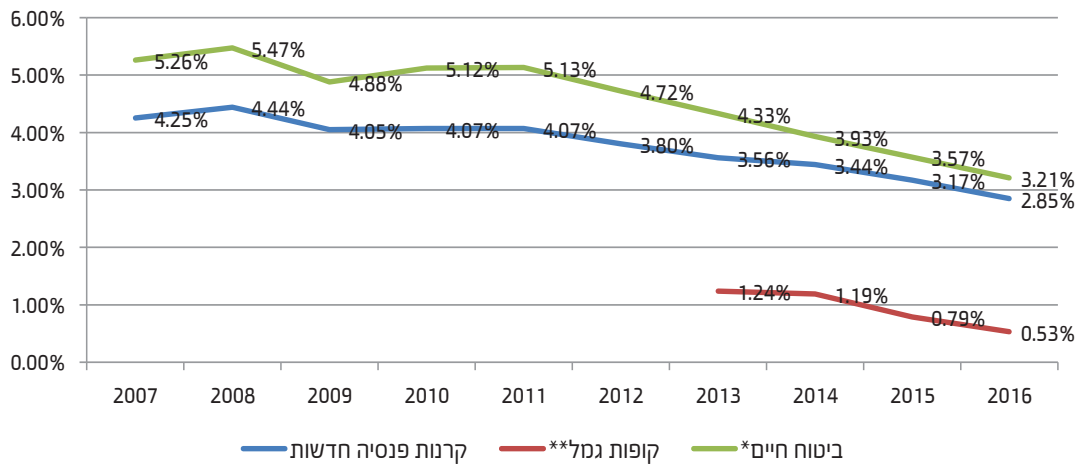

תרשים ב-14 | שיעור דמי הניהול הממוצע מתוך נכסי הגופים המוסדיים בשנים 2007-2016, באחוזים

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

תרשים ב-15 | שיעור דמי הניהול הממוצע מתוך ההפקדות בשנים 2007-2016, באחוזים

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

* ביטוח חיים - פוליסות החל משנת 2004.

** קופות גמל - בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), תשע"ב-2012 (להלן: "תקנות דמי ניהול"), קופות גמל רשאיות לגבות דמי ניהול מהפקדות החל משנת 2013.

מתרשימים ב-14 וב-15 לעיל ניתן לראות כי נמשכת הירידה בשיעור דמי הניהול במוצרי החיסכון הפנסיוני.

לוח ב-16 | שיעור דמי הניהול הממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים ועבור כלל העמיתים המבוטחים אצל המעסיקים בשנת 2016*

שיעור חשבונות מבוטחים מתוך סך מבוטחים של חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)	מספר חשבונות מבוטחים של חמשת הגדולים	שיעור הנכסים המנוהלים מתוך סך נכסים נטו של חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)	סך היקף נכסים מנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)	שיעור דמי ניהול ממוצע עבור כלל העמיתים-מהנכסים	שיעור דמי ניהול ממוצע עבור כלל העמיתים-מהפקדות	שיעור דמי ניהול ממוצע בפועל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים) - נכסים	שיעור דמי ניהול ממוצע בפועל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים) - הפקדות	גוף
15.25%	30,795	18.23%	657,577	0.34%	4.47%	0.30%	1.54%	איילון-פיסגה
3.85%	33,311	9.00%	4,327,757	0.29%	2.95%	0.19%	1.24%	מקפת אישית
8.74%	5,753	16.96%	365,553	0.22%	1.83%	0.21%	1.08%	מיטב דש מקיפה
5.50%	63,371	14.14%	11,399,801	0.24%	2.75%	0.12%	2.98%	מבטחים החדשה
9.42%	68,706	23.86%	10,539,844	0.26%	2.79%	0.19%	1.00%	כלל פנסיה
3.71%	19,980	3.95%	593,815	0.30%	3.50%	0.19%	3.33%	הפניקס פנסיה מקיפה
26.51%	251,018	23.19%	9,387,530	0.26%	2.59%	0.15%	1.30%	הראל פנסיה
19.68%	1,060	25.80%	87,974	0.27%	3.35%	0.25%	3.47%	הלמן - אלדובי
13.45%	2,166	21.20%	174,753	0.31%	3.27%	0.32%	3.36%	אלטשולר שחם פנסיה מקיפה
21.39%	16,292	21.04%	290,740	0.28%	4.19%	0.21%	3.51%	פסגות מקיפה
-	492,452	-	37,825,344	-	-	-	-	

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

מניתוח הטבלה לעיל עולה כי לרוב קיים פער של עשרות ואף מאות אחוזים בין שיעור דמי הניהול שמשלמים עמית חמשת המעסיקים הגדולים ובין השיעור שמשלמים כלל העמיתים בקרן. בקרנות כלל, איילון ומקפת קיימים הפערים הגבוהים ביותר בדמי הניהול מההפקדות; ובקרנות של הראל, הפניקס ומנורה קיימים הפערים הגבוהים ביותר בדמי הניהול מהנכסים.

* מידע זה כולל את שיעור דמי הניהול של כל העמיתים בקרן, ובהם חמשת המעסיקים הגדולים בקרן.

3.2 מדדי ריכוזיות ונתח שוק

רמת הריכוזיות בענף מצביעה על רמת התחרות. לפיכך, ריכוזיות גבוהה מצביעה בדרך כלל על תחרות מועטה. הריכוזיות בענף החיסכון הפנסיוני נמדדה באמצעות שני מדדים: מדד CR5, הבודק את נתח השוק של חמשת הגופים הגדולים, ומדד הרפינדל-הירשמן (HHI) - סכום ריבועי נתחי השוק של הגופים בשוק. את שני המדדים האלה אפשר לחשב הן ביחס לנכסים והן ביחס לפרמיות. עבור קופות הגמל המדדים מחושבים על פי הנכסים, ועבור קרנות הפנסיה וביטוחי המנהלים מחושבים המדדים עבור פרמיות/הפקדות.

לוח ב-17 | מדדי ריכוזיות ותחרות מהנכסים בשנים 2006-2016

מדד ריכוזיות ותחרות - CR5											
2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	*2008	2007	2006	
0.46	0.49	0.49	0.44	0.45	0.46	0.48	0.48	0.42	0.41	0.39	קופות הגמל
0.90	0.90	0.92	0.94	0.95	0.95	0.94	0.94	0.92	0.93	0.89	ביטוח חיים*
0.95	0.95	0.96	0.96	0.96	0.96	0.97	0.94	0.94	0.94	0.94	קרנות הפנסיה החדשות

מדד ריכוזיות ותחרות - HHI											
2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
0.06	0.07	0.07	0.06	0.06	0.06	0.06	0.08	0.06	0.06	0.07	קופות הגמל
0.17	0.17	0.19	0.20	0.21	0.23	0.23	0.23	0.23	0.23	0.23	ביטוח חיים*
0.20	0.20	0.20	0.21	0.21	0.22	0.22	0.23	0.24	0.25	0.26	קרנות הפנסיה החדשות

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

* עד שנת 2008 נתוני הפרמיות לביטוח חיים כללו גם ביטוח סיעודי בחלק מהחברות.

מניתוח הלוח דלעיל ניתן לראות כי יש תחרות גבוהה בענף קופות הגמל לעומת ריכוזיות בענפי הפנסיה וביטוח חיים, אם כי יש לצייץ כי הריכוזיות הולכת ופוחתת עם השנים.

לוח ב-18 | תשואה נמינלית של גופי החיסכון הפנסיוני בשנים 2005-2016 (באחוזים)

ממוצע 2016-2005	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	מכשיר החיסכון
6.3	3.1	2.0	5.4	8.7	9.66	-2.98	9.90	28.60	-17.79	8.48	7.32	12.86	סה"כ קופות גמל
6.1	3.2	1.8	5.4	8.7	9.2	-3.3	9.9	29.5	-18.3	8.3	7.1	12.2	קרנות השתלמות
6.3	3.1	2.1	5.0	9.0	10.0	-3.0	10.0	28.4	-17.9	8.6	7.4	13.2	קופות גמל לתגמולים ואישיות לפיצויים
6.2	3.2	1.9	5.0	8.7	9.5	-1.8	9.3	26.4	-15.2	8.4	7.2	12.2	מרכזיות לפיצויים
7.1	4.2	3.3	6.4	11.2	10.5	-1.2	10.8	25.8	-11.8	8.1	6.7	10.9	קרנות פנסיה חדשות
7.4	3.8	2.8	5.5	11.5	11.3	-3.9	11.2	32.1	-18.5	9.5	8.8	14.9	פוליסות ביטוח חיים משתתף ברווחים
6.9	3.7	2.7	5.8	10.4	10.5	-2.7	10.6	28.8	-16.1	8.7	7.6	12.9	ממוצע (לא משוקלל)
9.6	-11.1	6.8	11.5	15.3	4.6	-22.1	15.6	78.7	-46.5	23.3	5.4	33.2	מדד המניית הכללי
5.2	1.7	1.8	4.7	5.4	8.8	2.5	8.0	15.5	-0.7	4.0	4.6	5.9	מדד האג"ח הכללי

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

לוח ב-19 | שיעור העודף או הגירעון האקטוארי בקרנות הפנסיה החדשות בשנים 2016-2012

שם הקרן	2012	2013	2014	2015	2016
מבטחים החדשה	0.13%	-0.21%	-0.51%	-0.51%	-0.47%
מקפת אישית	0.32%	0.03%	-0.63%	-0.43%	-0.47%
מיטבית עתודות	0.36%	0.04%	-0.35%	-0.38%	-0.85%
הראל גלעד פנסיה	0.50%	0.02%	-0.42%	-0.42%	-0.46%
הפניקס	1.30%	0.23%	0.18%	-0.02%	-0.04%
מנוף	0.89%	0.34%	0.18%	מוזג	מוזג
איילון פיסגה	0.49%	0.38%	0.22%	-0.01%	מוזג
מגן זהב	0.64%	-0.36%	מוזג	מוזג	מוזג
פסגות	0.09%	0.00%	0.23%	0.39%	0.37%
מיטב דש	לא רלוונטי	0.08%	-0.14%	0.08%	-0.36%
הלמן אלדובי	0.92%	0.64%	0.31%	0.10%	-0.34%
אקסלנס נשואה פנסיה	0.38%	-0.35%	מוזג	מוזג	מוזג
אלטשולר שחם	0.22%	0.18%	*0%	-0.09%	0.28%

* נמוך מפרומיל אחד.

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

איזון אקטוארי הוא תהליך של השוואת הנכסים והתחייבויות האקטואריות של קרן הפנסיה. חישוב זה נעשה בהתאם למשתנים דמוגרפיים ובהתאם למשתנים תשואתיים עודף אקטוארי מחולק חזרה ליתרה הצבורה של כלל העמיתים וכן מגדיל את הקצבאות המשולמות בקרן ואילו גירעון אקטוארי מפחית מהיתרה הצבורה של כלל העמיתים בקרן וכן מקטין את הקצבאות המשולמות בקרן. מטרתו של האיזון האקטוארי היא לשמור על איזון קרן הפנסיה בטווח הרחוק לטובת כלל העמיתים ומקבלי הקצבה והוא אינו משפיע על הכנסות החברה המנהלת.

לוח ב-20 | מספר המבוטחים בקרנות הפנסיה החדשות בשנים 2015-2016 (באלפים)

שיעור השינוי בסה"כ	שיעור השינוי במס' מקבלי קצבה	שיעור השינוי במס' לא פעילים	שיעור השינוי במס' פעילים	2016				2015				קרן
				סה"כ	מקבלי פנסיה	לא פעילים	פעילים	סה"כ	מקבלי פנסיה	לא פעילים	פעילים	
4.2%	5.6%	2.6%	5.8%	1,171,047	16,688	545,995	608,364	1,123,342	15,797	532,383	575,162	מבטחים החדשה
2.6%	15.4%	21.0%	-13.8%	876,909	8,085	480,375	388,449	854,437	7,009	396,931	450,497	מקפת אישית
5.5%	22.0%	6.7%	3.7%	737,869	6,874	396,325	334,670	699,608	5,633	371,341	322,634	מיטבית עתודות
25.2%	34.9%	29.7%	21.0%	950,715	5,098	469,690	475,927	759,103	3,780	362,117	393,206	הראל גלעד פנסיה
7.7%	18.0%	13.2%	1.4%	462,634	1,657	257,286	203,691	429,551	1,404	227,255	200,892	הפניקס
-	-	-	-	-	-	-	-	185,667	197	99,407	86,063	מנוף *
-	-	-	-	-	-	-	-	182,276	262	102,024	79,990	איילון פיסגה**
21.0%	16.3%	44.3%	0.2%	76,857	50	43,126	33,681	63,524	43	29,878	33,603	פסגות
47.7%	10.4%	51.6%	44.7%	66,255	286	30,869	35,100	44,870	259	20,360	24,251	מיטב דש***
14.8%	111.1%	28.3%	7.1%	5,405	19	2,146	3,240	4,708	9	1,673	3,026	הלמן אלדובי
42.8%	26.9%	56.8%	37.1%	15,893	33	5,041	10,819	11,131	26	3,214	7,891	אלטושלר שחם
0.1%	12.7%	3.9%	-3.8%	4,363,584	38,790	2,230,853	2,093,941	358,217	34,419	2,146,583	2,177,215	סה"כ

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

* קרן מנוף מוזגה לתוך הראל בשנת 2016.

** קרן איילון פסגה מוזגה לתוך מיטב דש ב-16.12.31.

*** מיטב דש - הנתונים כוללים את נתוני איילון פיסגה לשנת 2016.

מהנתונים עולה כי מספר המבוטחים בקרנות הפנסיה (פעילים ולא פעילים) גבוה מאוד ביחס למספר המועסקים במשק. אולם, ייתכן שאדם מסוים יהא מבוטח ביותר מקרן אחת, או שקיימים בגינו מספר חשבונות באותה קרן, בדרך כלל כתוצאה מהעסקה במספר מקומות. מידע רחב יותר על איחוד חשבונות ראו פרק א- פעילות שוטפת, סעיף 1.2.1.

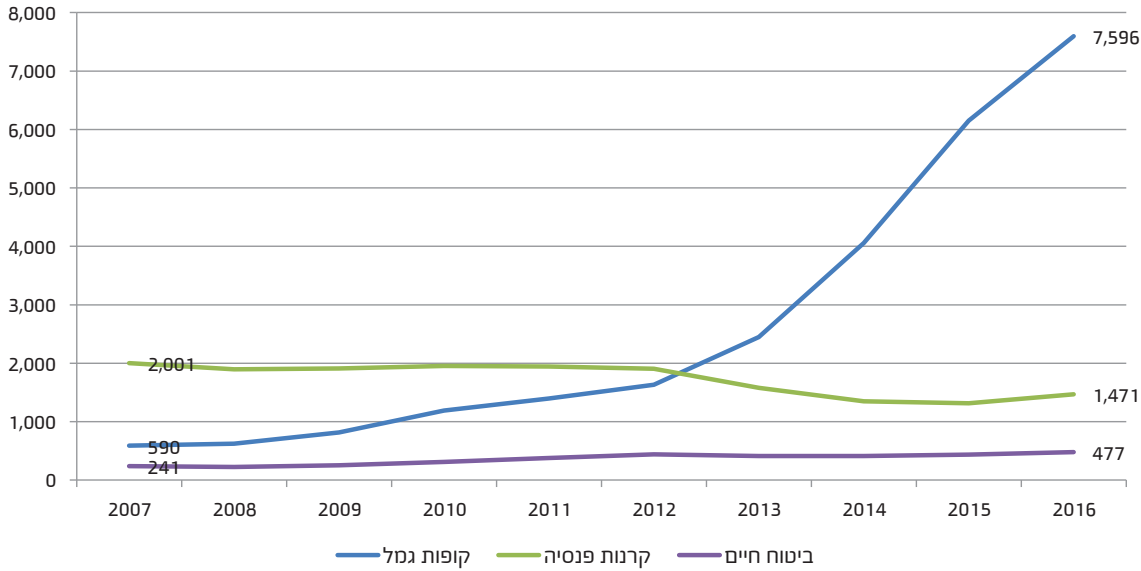
לוח ב-21 | מספר המבוטחים בקרנות הפנסיה הוותיקות בשנים 2015-2016 (באלפים)

שיעור השינוי השנני במס' הפעילים	2016				2015				
	סה"כ	מקבלי פנסיה	לא פעילים	פעילים	סה"כ	מקבלי פנסיה	לא פעילים	פעילים	
-9.5%	416,156	119,084	241,345	55,727	436,630	116,699	258,364	61,567	מבטחים
-8.8%	85,774	43,944	20,915	20,915	139,064	43,091	73,029	22,944	קג"מ
-3.6%	85,827	32,768	33,504	19,555	86,933	32,104	34,543	20,286	מקפת
-7.0%	35,848	8,056	15,155	12,637	36,401	7,416	15,400	13,585	הע"ל
1.6%	23,105	6,718	7,823	8,564	23,595	6,224	8,944	8,427	עתודות
-9.5%	22,804	12,180	7,023	3,601	23,707	12,223	7,503	3,981	נתיב
-6.0%	12,118	4,856	4,059	3,203	14,975	4,645	6,924	3,406	גלעד
-7.9%	4,741	2,400	952	1,389	4,859	2,301	1,050	1,508	הדסה
-10.8%	6,519	4,903	816	800	6,620	4,899	824	897	אגד
-11.1%	3,375	382	2,152	841	3,384	327	2,111	946	עמית
-10.5%	7,050	1,787	3,631	1,632	7,176	1,610	3,743	1,823	יזמה
-5.9%	4,341	531	2,573	1,237	4,379	471	2,594	1,314	עתידיה
-5.8%	151,434	5,605	144,540	1,289	156,917	5,855	149,694	1,368	חקלאים
-7.7%	79,858	10,759	68,355	744	85,048	11,199	73,043	806	בנין
-10.0%	2,711	780	624	1,307	2,263	749	61	1,453	עו"ד
-6.2%	2,263	1,818	6	439	2,282	1,808	6	468	דן
-5.0%	2,862	2,654	-	208	2,942	2,723	-	219	סוכנות יהודית
-12.5%	1,602	1,265	43	294	1,693	1,294	63	336	מגן
-7.5%	948,388	260,490	553,516	134,382	1,038,868	255,638	637,896	145,334	סה"כ

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

תרשים ב-16 | הלואות לעמיתים כנגד כספי החיסכון הפנסיוני, 2016-2007

מניתוח התרשים ניתן לראות כי חלה עלייה משמעותית בהלוואות לעמיתים בקופות הגמל בשנים האחרונות לעומת ירידה בהיקף ההלוואות בביטוח חיים. מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

לוח ב-22 | עלות ביטוח חיים לגבר בן 35 שאינו מעשן עבור סכום ביטוח של 1,000,000 ש"ח, לתקופה של 30 שנה

שם החברה	פרמיה חודשית ראשונה	פרמיה חודשית ממוצעת במשך תקופת הביטוח	פרמיה חודשית במשך תקופת הביטוח מצטברת
AIG	59.38	239.53	86,232
ביטוח חקלאי	63.79	286.22	103,040
פסגות ביטוח	60	334.25	120,330
ביטוח ישיר	75.8	372.97	134,269
הראל ביטוח	88.33	436.22	157,040
איילון ביטוח	87.5	437.94	157,660
הפניקס ביטוח	78.33	439.83	158,340
הכשרה ביטוח	72	451.24	162,448
מנורה ביטוח	98.33	454.44	163,600
כלל ביטוח	89.17	468.31	168,590
מגדל ביטוח	178.12	538.25	193,770
הפער בין המחיר היקר ביותר למחיר הזול ביותר (אחוזים/סכום)	199.97%	124.71%	107,539

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

לוח ב-23 | עלות ביטוח חיים לאישה בת 30 שאינה מעשנת עבור סכום ביטוח של 1,000,000 ש"ח, לתקופה של 30 שנה

שם החברה	פרמיה חודשית ראשונה	פרמיה חודשית ממוצעת במשך תקופת הביטוח	פרמיה מצטברת במשך תקופת הביטוח
AIG	45.92	112.5	40,499
ביטוח חקלאי	52.18	135.58	48,808
פסגות ביטוח	43.33	138.08	49,710
ביטוח ישיר	48.3	156.67	56,401
הפניקס ביטוח	73.33	172	61,920
הכשרה ביטוח	60.67	180.85	65,106
איילון ביטוח	64.17	181.31	65,270
הראל ביטוח	66.67	188.97	68,030
כלל ביטוח	65.83	198.56	71,480
מנורה ביטוח	77.5	206.92	74,490
מגדל ביטוח	151.9	274.6	98,854
פער בין המחיר היקר ביותר למחיר הזול ביותר (אחוזים / סכום)	230.79%	144.09%	58,356

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

לוח ב-24 | עלות ביטוח חיים לגבר בן 40 מעשן עבור סכום ביטוח של 1,000,000 ש"ח, לתקופה של 20 שנה

שם החברה	פרמיה חודשית ראשונה	פרמיה חודשית ממוצעת במשך תקופת הביטוח	פרמיה מצטברת במשך תקופת הביטוח
AIG	112.42	261.09	62,662
פסגות ביטוח	135	442.25	106,140
ביטוח חקלאי	145.27	476.67	114,401
ביטוח ישיר	184.2	627.95	150,708
הראל ביטוח	199.17	663.58	159,260
כלל ביטוח	195	664.5	159,480
הכשרה ביטוח	152.67	675.84	162,202
מנורה ביטוח	216.67	680.88	163,410
הפניקס ביטוח	214.17	701.08	168,260
איילון ביטוח	192.5	707.58	169,820
מגדל ביטוח	296.57	783.64	188,074
פער בין המחיר היקר ביותר למחיר הזול ביותר (אחוזים / סכום)	163.81%	200.14%	125,412

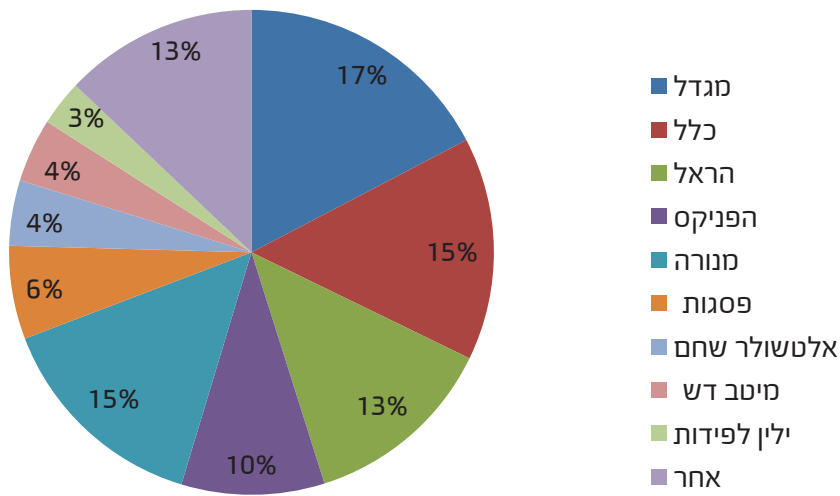
מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

מניתוח הנתונים של הלוחות ב-23 עד ב-25 ניתן לראות כי AIG, פסגות ביטוח וביטוח חקלאי הן החברות הזולות ביותר, ומגדל היא החברה היקרה ביותר. הפער בין מגדל ל-AIG, החברה הזולה ביותר, מגיע למאות אחוזים ולעשרות אלפי שקלים לאורך כל תקופת חיי הביטוח.

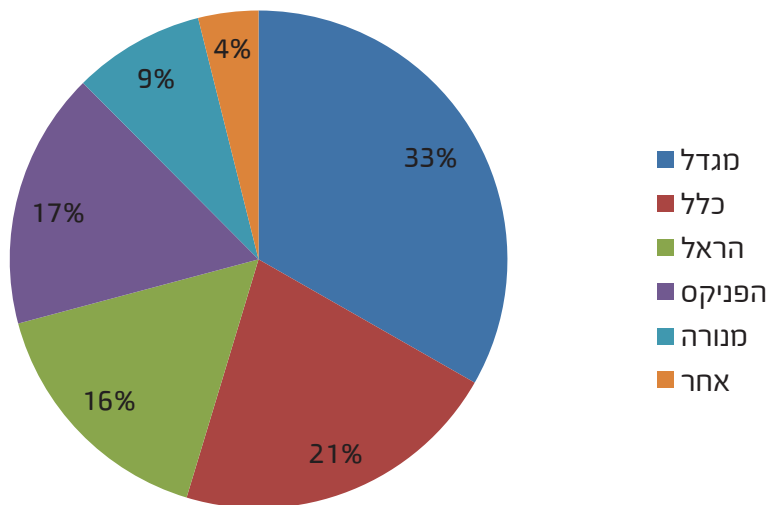
3.3 נכסים מנוהלים

תרשים ב-26 | התפלגות תיק החיסכון הפנסיוני (ללא קרנות הפנסיה הוותיקות), דצמבר 2016

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

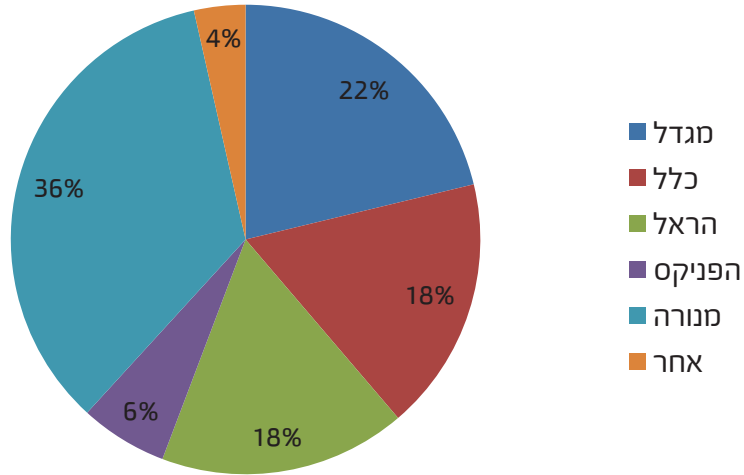
תרשים ב-27 | התפלגות תיק ביטוח חיים משתתף ברווחים, דצמבר 2016

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
* ב-1 בינואר 2016 נסגרה חברת דקלה.

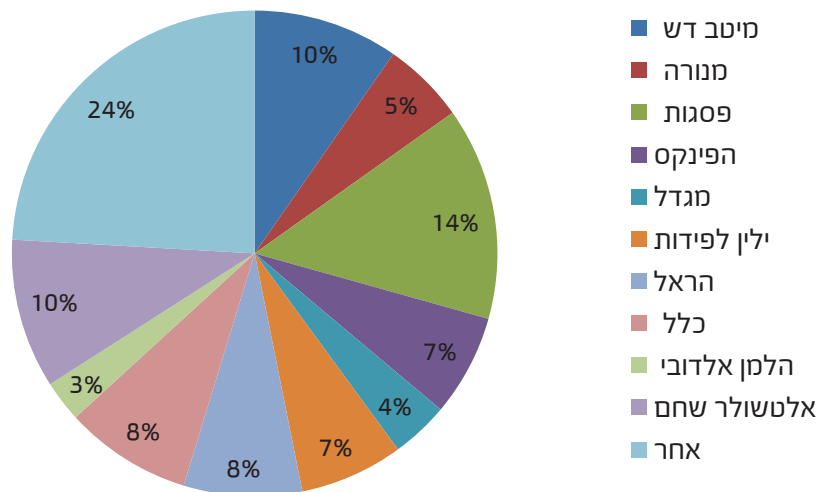

תרשים ב-28 | התפלגות קרנות הפנסיה החדשות, דצמבר 2016

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

תרשים ב-29 | התפלגות קופות הגמל, דצמבר 2016

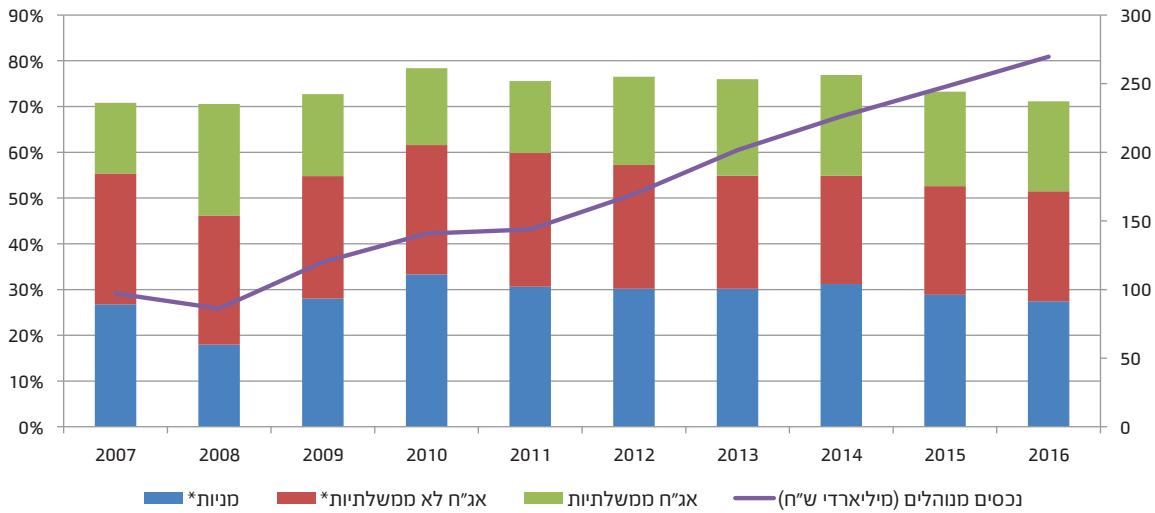

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

3.4 נתוני השקעות

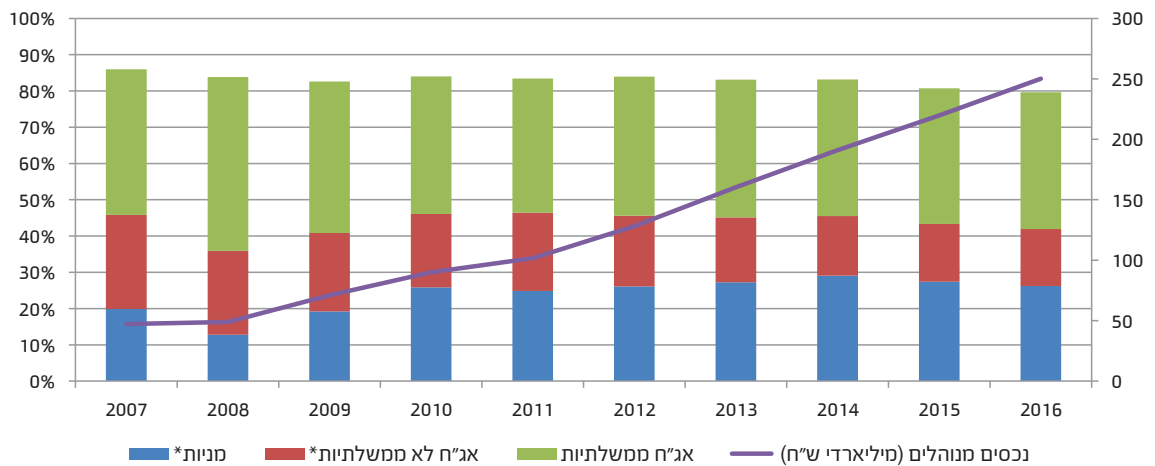
תרשים ב-30 | תיק ניירות הערך של ביטוח חיים משתתף ברווחים והתפלגות הנכסים, דצמבר 2007 עד דצמבר 2016

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

* כולל תעודות סל וקרנות נאמנות

תרשים ב-31 | תיק ניירות הערך של קרנות הפנסיה החדשות והתפלגות הנכסים, דצמבר 2007 עד דצמבר 2016

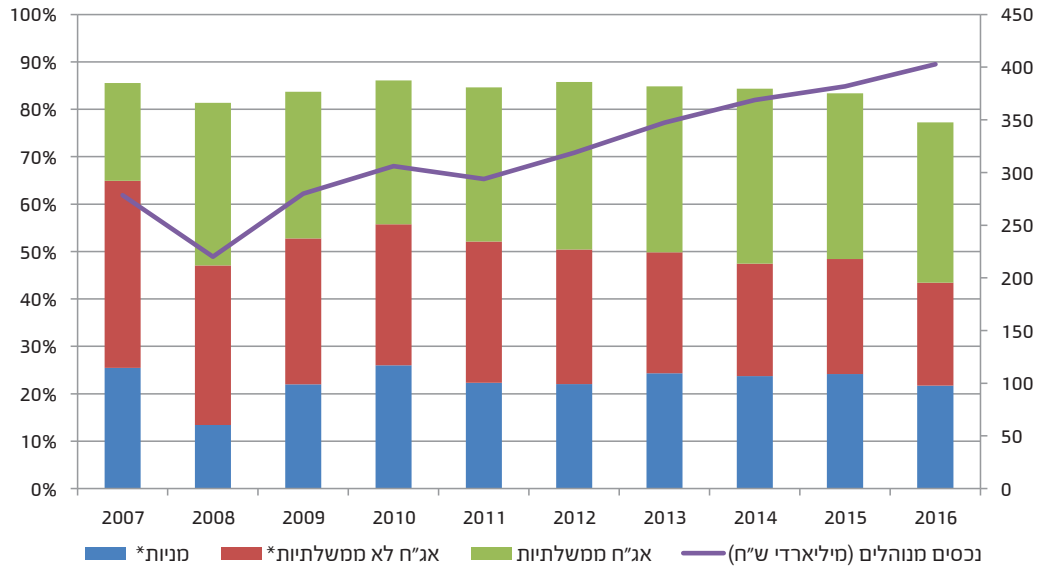

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

* כולל תעודות סל וקרנות נאמנות.

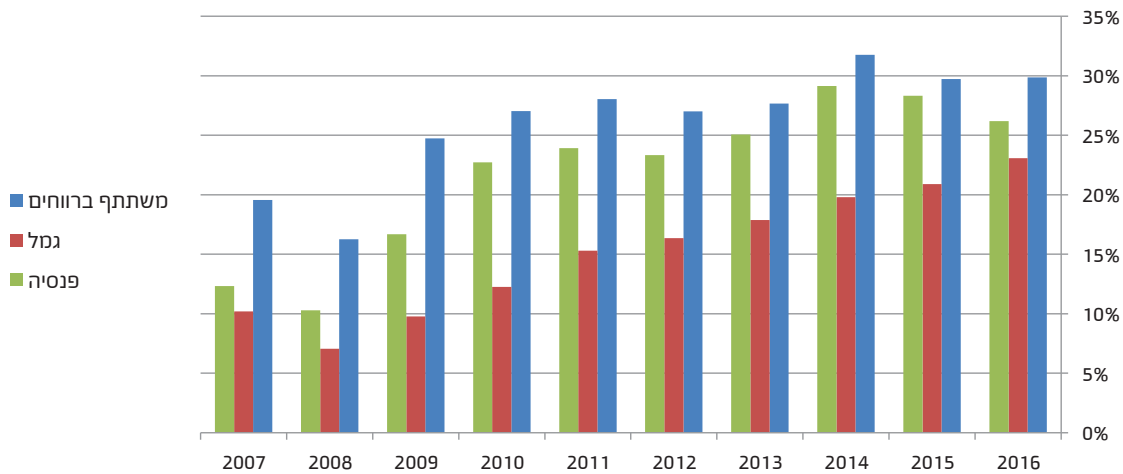
תרשים ב-32 | תיק ניירות הערך של קופות הגמל והתפלגות הנכסים, דצמבר 2007 - דצמבר 2016

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

* כולל תעודות סל וקרנות נאמנות.

תרשים ב-33 | אחוז השקעות חו"ל מסך ההשקעות, חיסכון פנסיוני, דצמבר 2007 - דצמבר 2016

מקור: נתוני רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.